

Lieneke Dijkzeul
Als padden schreeuwen

2015
Uitgeverij XL
Zoetermeer

Hoofdstuk 1

De dag was al verkeerd begonnen. Ze had zich verslapen omdat ze was vergeten de wekker op te winden. Het scheelde niet zoveel; hij was blijven staan op twintig voor zes, en hij had om halfzeven moeten rinkelen, dansend op het nachtkastje als kon hij zich niet beheersen in zijn ongeduld een nieuwe dag aan te kondigen. Een grote witte wekker met een zwarte wijzerplaat en twee bellen bovenop. Hopeloos ouderwets, maar het kalme tikken hielp haar in slaap te vallen, alsof de tijd nog wel bestond maar er niet meer toe deed. Bovendien was de wekker niet afhankelijk van elektriciteit en dus betrouwbaar. Mits je hem niet vergat op te winden. Maar nu ze te laat wakker werd – tegen achten, de zon scheen door de kier tussen de gordijnen, de merels zwen gen al – veroorzaakte het schuldbesef onmiddellijk een doffe hoofdpijn. Of misschien was die juist het gevolg van te lang slapen. Hoe dan ook voelde ze zich gejaagd toen ze haar benen uit bed zwaaide, haar voeten op de vloer zette. Een ogenblik bleef ze zitten, niet helemaal rechtop, haar lichaam nog traag, spieren nog niet klaar om in actie te komen. Steeds weerspanniger werden die spieren, steeds langer duurde het voor ze waren opgewarmd. Ze keek naar haar voeten; bleek, de grote teen iets naar buiten staand, de nagels ongelakt en met fijne, verticale lijntjes. Sinds een paar jaar waren die lijntjes

leen een kwestie van tijd. Hij zou weer leren staan, ze zouden lachen om zijn eerste wankel peuterstapjes – alles zou worden als voorheen.

Het gebeurde niet. Niets werd meer als vroeger; de benen niet, die als dode dingen aan zijn lijf hingen, niet zijn geest, scherp, analyserend, noch zijn humeur, opvliegend, snel geïrriteerd, maar even gemakkelijk bereid de betrekkelijkheid van iets in te zien. Toen herstel uitbleef, veranderde hij in degene die hij nu was. Een nukkige oude man, die inmiddels al anderhalf uur wachtte op zijn ontbijt en zijn medicijnen.

Ze stond op, rechtte haar rug en haastte zich naar beneden, nam niet de moeite de verwarming alvast aan te zetten. Eerst dat ontbijt, en daarna een bad dat misschien de hoofdpijn zou verdrijven.

Hij was wakker, en zoals elke ochtend vertelde hij haar dat hij al om vijf uur wakker was.

‘Waar bleef je? Waarom ben je zo laat?’

Ze kon hem verstaan omdat ze gewend was geraakt aan de verhaspelde woorden. Met anderen communiceerde hij via haar – ze was de tolk van een niet-bestaande taal. ‘Wa eeje? Wam beje sohaat?’

Niet dat er veel anderen waren: heel af en toe kwam de huisarts langs, en Frederik viel binnen wanneer het hem schikte. Meestal schikte het hem rond het borreluur – dan droeg hij nog zijn belachelijke schilderskiel,

een broek die ook onder de verfvlekken zat, en had hij zelfs zijn handen niet gewassen.

Papa kon het niet schelen, integendeel, hij keek uit naar die bezoekjes, klaarde op wanneer Frederik binnenkwam, de scherpe geur van terpentijn nog om hem heen. Soms bracht hij een klein doek mee, toonde het quasinonchalant, verklaarde het nog voor zij een oordeel hadden kunnen vormen. Dwaze Frederik. Zijn ambitie was groter dan zijn talent, en het prettige was dat hij dat besepte.

Papa verlangde naar Frederiks terugkeer, zou hem uitvragen over zijn verblijf in Zuid-Frankrijk, dat Frederik zelf 'mijn overwintering' noemde. Daar schilderde hij het ene overbodige doek na het andere, waande zich een tweede Van Gogh, zelfs al waren al zijn doeken niet impressionistisch, maar strikt non-figuratief.

'Ik heb me verslapen, papa.' Ze trok de gordijnen open, zodat het daglicht onbarmhartig de fijne stoflaag op de vensterbanken onthulde. Op het nachtkastje naast het eenpersoonsbed stond een glas water, met op de bodem zijn gebit als een verzonken schat. Elke ochtend vermeed ze naar die lege grijns te kijken.

'Ik heb je fruit al geperst. Je ontbijt komt zo.'

Ze drukte op de knop om het hoofdeind van het bed in schuine stand te zetten. Het bed was een van de laatste grote uitgaven geweest die ze zich had gepermitteerd. Hoe mager hij ook was geworden, het was on-

doenlijk papa's bovenlichaam met één hand rechtop te houden terwijl ze met de andere extra kussens achter zijn rug propte.

Ze hield hem het glas sap voor, stak het rietje tussen zijn lippen, wachtte tot hij een paar slokjes had genomen en drukte een pil uit een strip, twee uit een andere strip, liet een tablet vallen in het glas en roerde tot het was opgelost.

Hij dronk met tussenpozen, zodat zij de pillen een voor een op zijn tong kon leggen. Daarna bewoog zijn hand in de richting van het nachtkastje, en ze pakte het bovengebit, huiverde zoals altijd van de kille gladheid van het porselein, duwde het in zijn mond, haastte zich met het ondergebit.

Hij bewoog smakkend zijn kaken tot het gebit naar tevredenheid zat. Soms dacht ze dat hij deze gewoonte had ingevoerd als remplaçant van het strikken van de das die hij vroeger placht te dragen. Een man had een ochtendritueel nodig. Scheren, een overhemd kiezen, zijn das strikken, een laatste controlerende blik in de spiegel, waarna de dag kon beginnen. Zo'n ritueel gaf houvast; een geruststelling dat de wereld nog was zoals je die de vorige avond had achtergelaten.

'Twee boterhammen.' Zijn spraak verbeterde nauwelijks ondanks het gebit, en zoals altijd hoorde ze ook nu zijn teleurstelling daarover. Zij had zich allang neergelegd bij de status-quo, al na een halfjaar, toen de be-

nen ondanks intensieve fysiotherapie niet minder machteloos bleken, de armen stuurloos bleven en hoogstens twintig centimeter konden worden geheven. Papa bleef vechten tegen alle rede in.

Beneden deed ze de keukendeur open voor Luciano, die miauwend naar binnen glipte, vulde zijn voerbakje en streek over zijn dikke rode vacht. Voluit heette hij Luciano Pavarotti, omdat hij volgens papa vals jankte. In de hal raapte ze de krant van de mat, bekeek vluchtig de voorpagina en zuchtte toen die repte van nieuwe ontwikkelingen in de binnenlandse politiek. Ze zou het hele artikel moeten voorlezen, alsmede het achtergrondartikel en het hoofdredactioneel commentaar. Terug in de keuken zette ze ondanks de kou een raam open en keek gewoontegetrouw naar het buurhuis, van het hunne gescheiden door een enorme, verwaarloosde tuin. Hier en daar lag nog sneeuw, als plukken watten verspreid op de plaatsen waar de zon niet kwam. Van hieruit kon ze een glimp opvangen van Frederiks slaapkamerramen. De gordijnen waren dicht en zouden dat blijven tot hij weer thuiskwam, ergens in het voorjaar. Hij zou een poging moeten doen de kapotgewaaide rododendron te snoeien, maar waarschijnlijk zou die poging beperkt blijven tot het weghalen van de takken die over het pad waren gevallen. Toen zijn ouders nog leefden was de tuin ingericht in Engelse

stijl, werd onderhouden door een tuinman, fulltime in dienst. Nu waren de rododendrons al in geen jaren gesnoeid, reikten zes, zeven meter hoog. Ook de rozen waren totaal verwilderd. Frederik onderhield ze niet, Frederik onderhield niets. Met onbekommerde onverschilligheid keek hij toe hoe het onkruid oprukte, steeds meer bezit nam van de tuin, hoe de klimop de ramen verduisterde, het terras verzakte, de vijver schuilging onder een dikke laag kroos. Frederik geloofde niet in bezit. Een levenshouding die waarschijnlijk voortkwam uit het feit dat hij nooit geldgebrek had gekend. Luciano sprong in de vensterbank, gaf haar in het voorbijgaan een achteloos kopje en verdween ergens onder een struik. Ze liet haar blik gaan over het deel van hun eigen tuin dat vanuit het keukenraam zichtbaar was. Die tuin was er niet veel beter aan toe, hoewel ze 's zomers plichtsgetrouw het gras maaide en de borders wiede. Samen met het onderhoud van het huis was het te veel voor één persoon. Veel te veel. Maar er was de geldkwestie. Personeel konden ze zich niet meer veroorloven, al had ze – tegen papa's wil – onlangs een gedeelte van de buitenboel laten schilderen. Alleen de begane grond en de eerste verdieping, want het was een kostbare aangelegenheid. De tweede verdieping en de zolderramen konden nog wel een jaartje worden uitgesteld, want niemand zag de bladderende verf van dichtbij.

Dit huis was een relict, met twee levende relieken die het bewoonden. Ze zouden het moeten verkopen nu het verval nog niet al te grote proporties had aangenomen, maar voor papa was dat ondenkbaar. Een rijtjeshuis, burens links en rechts met wier geluiden hij geconfronteerd zou worden. ‘Ik sterf in mijn eigen bed, in mijn eigen slaapkamer in mijn eigen huis.’

Ze voerde hem zijn ontbijt, verbeet haar ongeduld terwijl ze wachtte tot hij de blokjes brood had weggemummeld, veegde zijn kin schoon, borstelde de kruimels van zijn pyjama. ‘Ik kom je straks wel wassen en scheren.’

Het scheren gebeurde elektrisch sinds ze had besloten dat het genoeg was geweest met de snijwondjes en zijn woedende commentaar daarop. Zoals ze hem ook geen soep meer voerde – er waren grenzen aan hoe dikwijls je iemand moest verschonen. Voortaan at hij stampot. Ze mengde zijn eten, sneed het fijn en prakte het tot het consistentie had, aan de vork bleef hangen. Het beviel hem niet. ‘Alles smaakt hetzelfde, Charlotte.’ Jammer, papa, heel jammer. Misschien ben je te oud om te begrijpen dat gebrek niet per se recht geeft op eindeloze toewijding, dat na jaren zorgmoetheid optreedt. Misschien had je professionele handen aan je bed moeten dulden, zodat je dochter in gestolen uren energie had kunnen vergaren om je dag op te vrolijken.

Nu is ze uitsluitend en vergeefs en tegen beter weten in bezig de boel draaiende te houden. ‘Een Van den Broecke wordt nooit afhankelijk, Charlotte.’ Terwijl hij daar lag! Tot niets in staat, tot en met de ondersteek afhankelijk. Zou ze een dag, één dag maar, niet naar hem omkijken, hem aan zijn lot overlaten... Geen medicijnen voor zijn eindeloze rij kwalen: bloeddruk, nieren, hart, diabetes – tweeëntwintig pillen per dag hielden hem in leven, niet de stampot.

Vraag niet zoveel, papa, eis niet zoveel. Accepteer. Heb je je ooit afgevraagd wat er van mij moet worden, als jij er niet meer bent? Ik kan niets. Je dochter is oud. Te oud om iets te kunnen. Het onderhouden van jouw weigerende lichaam is alles waartoe ze in staat is, en zelfs daarin faalt ze.

Ze ontbeet zelf en liet het bad vollopen in mama’s badkamer, onderdeel van mama’s boudoir, dat ze tot het hare had gemaakt omdat je, in bad liggend, door het raam naar buiten kon kijken, de wolken zien. De andere badkamer lag een verdieping lager, en midden in het huis.

Als kind was ze in haar verbeelding met de wolken meegereisd, had ze avonturen beleefd in verre landen. Later werden wolken het symbool van een vrijheid die ze niet had aangedurfd, nog later vertegenwoordigden ze melancholie, vertelden haar dat het voor alles te laat was.